

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie z powództwa Stowarzyszenia (...) działającego na rzecz A. O. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. o ryczałt za noclegi oddalił powództwo, oraz zasądził od Stowarzyszenia (...) na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. kwotę 2.700,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu następujące ustalenia faktyczne.

A. O. był pracownikiem (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. w okresie od dnia 7 maja 2010 roku do dnia 1 lutego 2013 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie umowy o pracę. A. O. był zatrudniony na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 12 (...).

Średnie wynagrodzenie A. O. wynosiło 2 654 złotych.

Na mocy umowy o pracę zawartej w dniu 7 sierpnia 2010 roku na czas określony strony wskazały, iż wynagrodzenie A. O. składać się będzie z:

- wynagrodzenia zasadniczego;
- świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – wg zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych z granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalona została na kwotę 42 euro;
- ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych, za pracę w godzinach nocnych i za czas dyżuru – 400 złotych miesięcznie.

W pozwanej spółce obowiązuje Regulamin wynagradzania. W okresie od 1 września 2007 roku do 31 grudnia 2010 roku Regulamin ten stanowił, iż pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia:

- w podróży krajowej – według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- w podróży zagranicznej – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety niezależnie do kraju ustalono na kwotę 42 euro.

Na mocy aneksu z dnia 18 grudnia 2010 roku do Regulaminu wynagradzania z dniem 1 stycznia 2011 roku zmieniono punkt V Regulaminu, który otrzymał brzmienie: „Pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych dla pracowników sfery budżetowej, z następującymi wyjątkami:

- w przypadku podróży zagranicznej wysokość diety, niezależnie od kraju, ustala się na 42 EURO;
- kierowcy nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu”.

Porozumieniem z dnia 2 stycznia 2011 roku strony zmieniły łączącą je umowę o pracę w zakresie wynagrodzenia, w ten sposób, że wynagrodzenie A. O. miało składać się z:

- wynagrodzenia zasadniczego;
- świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – według zasad i w wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, z następującymi wyjątkami:
 - > wysokość diety – niezależnie od kraju, ustalono na kwotę 42 euro;
 - > kierowcy nie przysługiwał ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego celu kabinie;
- ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych – 210 złotych miesięcznie;
- ryczałtu za pracę w godzinach nocnych – 30 złotych miesięcznie;
- ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru – 160 złotych miesięcznie.

Pod koniec grudnia 2011 roku odbyło się spotkanie pozwanej z zatrudnionymi u niej kierowcami. Podczas tego spotkania kierowcy byli zapoznani z nowymi zasadami rozliczania podróży służbowych, jakie miały być wprowadzone w pozwanej spółce.

Na mocy kolejnego aneksu z dnia 16 stycznia 2012 roku do Regulaminu wynagradzania pracodawca zmienił zasady wypłacania pracownikom świadczeń z tytułu podróży służbowych – uregulowano je w Załączniku nr 1. Załącznik ten stanowił, iż:

- co do zasady pracownikowi przysługuje zryczałtowana kwota, określana jako ryczałt, pokrywająca całość kosztów podróży służbowej w wysokości określonej przez pracodawcę odrębnie dla podróży krajowej i zagranicznej, która obejmuje pokrycie kosztów wyżywienia oraz noclegów, przejazdów i dojazdów organizowanych we własnym zakresie przez pracownika;
- dodatkowo – zwrot udokumentowanych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb (pkt. I).

Rozliczenie podróży dokonywane miało być w okresie 14 dni od jej zakończenia przez pracownika (pkt. V).

Wysokość zryczałtowanej kwoty pokrywającej całość kosztów zagranicznej podróży służbowej ustalona została na kwotę 42 €. Obejmowała ona dietę w kwocie nie niższej niż określona z tytułu podróży służbowej (pkt. XI).

W dniu 27 stycznia 2012 roku strony stosunku pracy dokonały ponownej modyfikacji łączącej je umowy ustalając, iż:

- wynagrodzenie A. O. będzie składać się z:
 - > wynagrodzenia zasadniczego – 1500 złotych;
 - > ryczałtu za pracę w godzinach nadliczbowych – 210 złotych miesięcznie;
 - > ryczałtu za pracę w godzinach nocnych – 30 złotych miesięcznie;
 - > ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru – 160 złotych miesięcznie;
- świadczenia z tytułu podróży służbowych – zgodnie z Regulaminem wynagradzania.

W dniu 6 sierpnia 2012 roku strony zawarły kolejną umowę o pracę na czas określony – do dnia 6 sierpnia 2014 roku, w której ustalono, iż:

- wynagrodzenie A. O. będzie składać się z:

- > wynagrodzenia zasadniczego – 1800 złotych;
- > ryczałty za pracę w godzinach nadliczbowych – 210 złotych miesięcznie;
- > ryczałtu za pracę w godzinach nocnych – 30 złotych miesięcznie;
- > ryczałtu za czas dyżuru i czas zaliczany do dyżuru – 160 złotych miesięcznie;

- świadczenia z tytułu podróży służbowych – zgodnie z Regulaminem wynagradzania.

Pozostałe warunki pracy były tożsame z obowiązującymi w poprzedniej umowie o pracę.

W czasie pracy w pozwanej spółce A. O. wykonywał pracę poza granicami kraju – głównie w Skandynawii i krajach UE.

Podróże powoda trwały 3-4 tygodnie.

W czasie podróży powód miał zapewniony nocleg w kabinie samochodów, którymi się poruszał – każda kabina była fabrycznie wyposażona w 2 miejsca do spania. A. O. podróżował sam, więc druga leżanka służyła mu jako szafa.

W kabinach pojazdów znajdowały się również lodówki, radia zwykłe i CB radia.

Kabiny nie były wyposażone w bieżącą wodę, ani w toaletę, nie było również klimatyzacji postojowej, wentylacji.

Pracodawca zapewniał kierowcom nocleg w hotelu lub motelu kiedy samochód był w serwisie i nocowanie w kabinie było niemożliwe.

Do końca 2011 roku pracodawca wypłacał pracownikom diety noclegowe za noclegi na terenie kraju.

Jako kierowca powód był odpowiedzialny za samochód i przewożony ładunek.

Pracodawca wyznaczał powodowi rozkład jazdy i postoje. Powód jeździł tymi samymi trasami, nie mógł ich zaplanować dowolnie.

W wyniku kontroli PIP stwierdzono, iż należności z tytułu podróży służbowych wypłacane pracownikom przez pozwaną spółkę były zawyżone.

Praktyką stosowaną w pozwanej spółce było rozliczanie całości należności z tytułu podróży służbowych pod pojęciem diety – kierowcy byli przyzwyczajeni do takiego sposobu rozliczania.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sąd rejonowy uznał, iż powództwo podlegało oddaleniu jako niezasadne.

Sąd podniósł, iż podstawę rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, obok regulacji zawartej w Kodeksie pracy, stanowi unormowanie przewidziane w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1155 z późn. zm.). Art. 2 tego aktu stanowi, iż podróżą służbową jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość stanowiącą siedzibę pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki służbowe czy też poza inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały albo wyjazdu poza taką miejscowość w celu wykonania przewozu drogowego.

W myśl postanowień art. 21a powołanej ustawy kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku - Kodeks pracy.

Zgodnie z regulacją art. 77⁵ § 3 k.p. określenie warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 tego przepisu – czyli w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej – winno być dokonane w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

W myśl § 4 art. 77⁵ k.p. postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2.

Z kolei w myśl § 5 art. 77⁵ k.p. w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

Sąd wskazał, iż w poznanej spółce kwestie rozliczania należności podróży służbowych obejmował swoją treścią obowiązujący Regulamin wynagradzania. Dokument ten w spornym okresie miał kilka wersji w zakresie podróży służbowych.

W wersji Regulaminu obowiązującej od 1 września 2007 roku dieta za podróż służbową wynosiła 42 euro. W wersji po 1 stycznia 2011 roku pracownikom należała się tylko dieta, nie przyznawano ryczałtów za noclegi, gdyż mogli je odbyć w przystosowanej do tego kabinie pojazdu. Zaś w wersji obowiązującej po 1 lutego 2012 roku pracownikom wypłacana była kwota 42 euro, która obejmowała całość należności za podróż służbową w tym dietę w wysokości nie niższej niż dieta w podróży służbowej na terenie kraju określona w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ §2 k.p.

Sąd wskazał, iż kwestią bezsporną w niniejszej sprawie było, iż powód zapoznał się z regulacjami obowiązującymi w pozwanej spółce. Dowodem na powyższe są oświadczenie podpisane przez powoda przy podejmowaniu zatrudnienia – o zapoznaniu się z obowiązującym Regulaminem wynagradzania oraz wprowadzenie nowych – mniej korzystnych postanowień Regulaminu – w drodze porozumień zmieniających treść umowy o pracę. Powód zatem znał treść obowiązującej u pozwanego regulacji – została ona wprowadzona do indywidualnego stosunku pracy łączącego strony. W ocenie Sądu I instancji, już z tych względów powództwo w niniejszej sprawie podlega oddaleniu.

Dodatkowo Sąd wskazał na zmianę stanu prawnego zaistniałą po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku (Sygn. akt K 11/15), zgodnie z którym art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1155 z późn. zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kp w związku z § 16 ust. 1, 2, i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. 2013, poz. 167) – w zakresie w jakim znajdują zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Nadto zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1155 z późn. zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kp w związku z § 9 ust. 1, 2, i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2012 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. 1991, poz. 236 ze zm.) – w zakresie w jakim znajdują zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Rejonowy podniósł, iż w związku z treścią wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie może zastosować przepisów uznanych za niekonstytucyjne, co stanowi dodatkową przesłankę oddalenia powództwa.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i § 6 ust. 6 w zw. z § 11 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804).

Apelację od powyższego wyroku w całości w dniu 6 lutego 2017 r. wniosła strona powodowa.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

a. punktu V.2. regulaminu wynagradzania pozwanej z dnia 18 grudnia 2006 r. w związku z § 2 ust. 2 lit. b w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z dnia 19 grudnia 2002 r. fDz.U. Nr 236. poz. 1991) (dalej jako: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r.) - poprzez ich niezastosowanie w niniejszej sprawie i uznanie, że pomimo odesłania zawartego w regulaminie wynagradzania pozwanej pracownikowi nie należą się ryczałty za noclegi, które należy wypłacać pracownikom na podstawie przepisów, do których odsyła punkt V.2. regulaminu wynagradzania pozwanej z dnia 18 grudnia 2006 r.;

b. art. 241¹³ § 2 kodeksu pracy w zw. z art. 77² § 5 kodeksu pracy poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że pozwany pracodawca dokonując zmiany regulaminu wynagradzania aneksem z dnia 16 stycznia 2012 r., polegającej na ujęciu jedną kwotą 42 euro diety i ryczałtu za nocleg, wprowadził skutecznie tę zmianę do stosunku pracy powoda, w zakresie w jakim ta zmiana umniejszała dotychczas wypłacaną dietę z 42 euro do 23 złotych (dieta krajowa), w sytuacji gdy pracodawca nie wypowiedział pracownikowi jego dotychczasowych warunków pracy i płacy, a porozumienie z dnia 27 stycznia 2012 r. podpisane przez strony stosunku pracy nie mogło wprowadzać do stosunku pracy zmian zaproponowanych w aneksie do regulaminu wynagradzania z 16 stycznia 2012 r., albowiem aneks ten wchodził w życie dopiero 30 stycznia 2012 r.;

c. § 2 ust. 2 lit. b w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z dnia 19 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1991) (dalej jako: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r.) poprzez brak ich zastosowania w niniejszej sprawie w drodze analogii w sytuacji gdy reprezentowani pracownicy w okresie objętym pozwem niewątpliwie nocowali za granicą, a pozwany nie zapewnił im bezpłatnego noclegu;

d. art. 233 § 1 kodeksu postępowania cywilnego - poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów wyznaczonej logicznym rozumowaniem i zasadami doświadczenia życiowego oraz nierozważenie wszystkich okoliczności niniejszej sprawy, a w efekcie prowadzących do niezgodności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w niniejszej sprawie i przyjęcie, że w ramach diety wypłacanej od 1 lutego 2012 r. mieściła się zarówno dieta w wysokości diety krajowej (23 zł), jak i ryczałt za nocleg, w sytuacji gdy wypłacane świadczenie w wysokości 42 euro stanowiło tylko i wyłącznie dietę;

e. art. 102 kodeksu postępowania cywilnego - poprzez zaniechanie jego zastosowania, w sytuacji gdy to stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15 niekonstytucyjności art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (j.t. Dz.U.2012.1155, ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (j.t. Dz.U.2016.1666, ze zm.) w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, było podstawową przesłanką oddalenia powództwa w niniejszej sprawie, a do czasu wydania tego wyroku powództwo bezwątpienia zasługiwało na uwzględnienie;

f. art. 106 w zw. z 62 §1 kodeksu postępowania cywilnego – poprzez zasądzenie zwrotu kosztów procesu od powodowej organizacji pozarządowej.

W związku z powyższym skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz A. O. kwoty 49.436,53 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie wyliczonymi według załączonego zestawienia.

W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

W toku postępowania apelacyjnego Sąd Rejonowy Poznań N. – Miasto i W. VIII Wydział Gospodarczy wszczął postępowanie przymuszające wobec Stowarzyszenia (...) w sprawie obowiązku jego wpisu do Rejestru Przedsiębiorców.

Postanowieniami z dnia 2 marca 2017 r. i 8 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy Poznań N. – Miasto i W. VIII Wydział Gospodarczy nałożył na zarząd stowarzyszenia odpowiednio w osobie E. W. oraz R. W. grzywnę celem przymuszenia do dokonania wskazanego wpisu w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej.

/ odpis postanowień z uzasadnieniem k. 737 i następne oraz 744 i następne/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu Wydział X Gospodarczy Odwoławczy z dnia 17 października 2017 r. uchylono w całości postanowienie z dnia 8 sierpnia 2017 r. i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu Poznań N. - Miasto i W. w P. do ponownego rozpatrzenia.

/postanowienie k. 752 i następne/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 grudnia 2017 r. zawieszono postępowanie w sprawie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 kpc

/ postanowienie k. 760/

W wyniku wszczęcia kolejnego postępowania o przymuszenie postanowieniem z dnia 28 maja 2018 r. Sąd Rejonowy Poznań N. – Miasto i W. VIII Wydział Gospodarczy nałożył grzywnę na Zarząd Stowarzyszenia L. w osobie R. W.

/ odpis postanowienia z uzasadnieniem k. 786 i następne/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu Wydział X Gospodarczy Odwoławczy z dnia 18 października 2018 r. uchylono w całości postanowienie z dnia 28 maja 2018 r. i sprawę umorzono.

/ odpis postanowienia z uzasadnieniem k. 803 i następne/

Prawomocnym wyrokiem karnym z dnia 14 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu III Wydział Karny po rozpoznaniu sprawy sygn akt III K 238/18 E. W. oskarżonej o to, że:

1. wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustaw podatkowych w okresie od grudnia 2012 roku do dnia 21 grudnia 2016 roku nie przechowywała jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), wystawiony na rzecz tego podmiotu rachunków oraz innych dokumentów - faktur VAT i paragonów dokumentujących rozliczenia z podmiotami działającymi na rzecz Stowarzyszenia (...) tj. o przestępstwo z art. 62 § 3 k.k.s.
2. wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 roku do dnia 21 grudnia 2016 roku jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), nie prowadziła ksiąg tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą tj. o przestępstwo z art. 60 § 1 k.k.s.
3. wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 roku do dnia 21 grudnia 2016 roku jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), dopuściła do nieprowadzenia ksiąg

rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą **tj. o** przestępstwo z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości

4. w okresie od stycznia 2010r. do 21 grudnia 2016r. działając jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...) w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w sytuacji grożącej niewypłacalnością tego stowarzyszenia, które zgodnie ze złożonymi do Urzędu Skarbowego P. deklaracjami podatkowymi CIT-8 za lata 2010-2016 nie osiągnęła żadnego przychodu w tym okresie, a prowadzone wobec Stowarzyszenia egzekucje komornicze umarzano z powodu ich bezskuteczności, ukrywała składniki majątku Stowarzyszenia (...) w postaci przychodów Stowarzyszenia wynikających z zasądzanych na rzecz Stowarzyszenia (...) kosztów zastępstwa procesowego poprzez ich niewidencjonowanie; nie mogąc zaspokoić wszystkich wierzycieli spłacała z uzyskiwanych przez stowarzyszenie środków finansowych trzech swoich wierzycieli: radcę prawnego R. W., radcę prawnego S. J. oraz (...) sp. z o.o. z/s w P. czym działała na szkodę wielu wierzycieli Stowarzyszenia (...): Wyższej Szkoły Logistyki z siedzibą w P., M. S. (1), (...) S. - C. sp. j. z s w W.; (...) sp. z o.o. z s. w B.; (...) sp. z o.o. w s S.; M. P.; (...) sp. z o.o. z s. w W.; Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) SA z s. w T.; (...) Wyższej Szkoły (...) w P.; (...) A. i M. S. (2) sp. j. z s w S.; (...) SA z siedzibą w N.; (...) SA z s w P.; M. I.; (...) sp. z o.o. z s w (...); (...) sp. z o.o. z s w P.; B. (...) sp z o.o. z s w I.; J. D.; Sądu Okręgowego w Warszawie; (...) sp. z o.o. z s w B.; T. C.; B. K.; (...) sp. z o.o. z s w W.; (...) sp. z o.o. z s. w Ł.; (...) sp. z (...). Z s w K.; Przedsiębiorstwa (...) . Sp. z o.o. z s. w G.; T. (...)- (...) sp. z o.o. z s w Z., udaremniając ich zaspokojenie tj. o przestępstwo z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Orzekł w następujący sposób.

1. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 1 tj występku z art. 62 § 3 k.k.s. i za to na podstawie art. 62 § 3 k.k.s. wymierza oskarżonej karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, ustalając wysokość jedzeni stawki na kwotę 100 złotych;

2. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 2 tj występku z art. 60 § 1 k.k.s. i za to na podstawie art. 60 § 1 k.k.s. wymierza oskarżonej karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych, ustalając wysokość jedzeni stawki na kwotę 100 złotych;

3. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 3 tj występku z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości i za to na podstawie art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości wymierza oskarżonej karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jedzeni stawki na kwotę 100 złotych;

4. oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 4 tj występku z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art 12 k.k. i za to w myśl art. 4 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierza oskarżonej karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, ustalając wysokość jedzeni stawki na kwotę 100 złotych;

5. na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. połączył orzeczone kary i wymierzył oskarżonej karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 złotych;

6. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądza od oskarżonej E. W. na rzecz:

- T. (...) sp z o.o. z siedzibą w Z. kwotę 1800 zł,
- (...) S.A. w P. kwotę 11.417,01 zł,
- (...) sp. z o.o. w I. kwotę 630 zł,
- Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 13.864,69 zł,
- (...) sp. z o.o. w B. kwotę 4.362,25 zł,

- (...) sp. z o.o. w W. kwotę 5.727,65 zł,

- (...) spółka z o.o. w K. kwotę 3.076 zł;

7. na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49 poz. 233 z późn. zm.) zwalania oskarżoną od uiszczenia opłaty i na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. od ponoszenia w pozostałym zakresie kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

/ wyrok Sądu Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu III Wydział Karny z dnia 14 sierpnia 2018 r. sygn akt III K 238/18 znany notoryjnie z urzędu/

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych podjął zawieszoną postępowanie w sprawie.

/ postanowienie k. 812/

Na rozprawie w dniu 29 stycznia 2019 r. poprzedzającej wydanie wyroku strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

/ stanowiska procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 29 stycznia 2019 r. 00:01:12-00:13:16 /

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, przy tym na orzeczenie tej treści wpływu nie ma ani merytoryczna wartość podniesionych w niej zarzutów ani argumentacja strony pozwanej zawarta w odpowiedzi na apelację, lecz brak legitymacji procesowej czynnej leżącej po stronie Stowarzyszenia (...) w P..

Zgodnie z art. 8 kpc organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu.

W myśl art. 61 § 1. organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o:

1) alimenty;

2) ochronę środowiska;

3) ochronę konsumentów;

4) ochronę praw własności przemysłowej;

5) ochronę równości oraz niedyskryminacji przez bezpodstawne bezpośrednie lub pośrednie zróżnicowanie praw i obowiązków obywateli.

§ 2. W sprawach wymienionych w § 1 organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, przystąpić do niej w toczącym się postępowaniu.

§ 3. Za zgodą przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną, wyrażoną na piśmie, organizacja pozarządowa, której jest on członkiem, może na jego rzecz wytoczyć powództwo lub przystąpić do niego w toczącym się postępowaniu w sporze z innym przedsiębiorcą o roszczenia wynikające z prowadzonej działalności gospodarczej.

§ 4. Do pozwu lub pisma obejmującego przystąpienie organizacja pozarządowa dołącza wyrażoną na piśmie zgodę osoby fizycznej.

Z kolei art. 62 § 1. do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zdanie drugie.

§ 2. Do przystąpienia organizacji pozarządowych do strony w toczącym się postępowaniu stosuje się odpowiednio przepisy o interwencji ubocznej, do której nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy o współuczestnictwie jednolitym.

Również w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, mogą wytaczać powództwa na rzecz pracownika lub wnosić odwołania od decyzji organów rentowych, a także, za zgodą pracownika lub ubezpieczonego wyrażoną na piśmie, przystępować do nich w toczącym się postępowaniu – art. 462 kpc

Oznacza to, że organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 8 KPC, (jeśli mieści się to w ramach ich zadań statutowych) w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, jeżeli uzyskają na to zgodę w formie pisemnej od pracownika, mogą wytoczyć powództwo, a także przystąpić do toczącego się postępowania w tych sprawach obok pracownika (post. SN z 26.5.2010 r., II PZ 16/10, L.). W takim przypadku działają na rzecz i w interesie podmiotu, na rzecz którego powództwo wytoczyły lub do którego przyłączyły się w toku postępowania.

Mając na uwadze powyższą regulację wskazać zatem należy, że organizacje pozarządowe mogą występować jako uczestnicy postępowania cywilnego w znaczeniu procesowym (tj. występować na rzecz określonej osoby fizycznej za jej uprzednią zgodą). W każdym przypadku organizacja pozarządowa działa na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jako osoby fizycznej (por. art. 61 KPC, z którego wynika, że organizacja taka może działać tylko na rzecz osoby fizycznej). Niemniej jednak warunkiem takiego działania jest m.in. nieprowadzenie przez daną organizację pozarządową działalności gospodarczej.

Definicja działalności gospodarczej była ujęta w art. 2 ustawie o swobodzie działalności gospodarczej. Stosownie do tego przepisu działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność gospodarczą definiuje także ustawa z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 ze zm.) w art. 15 ust. 2 – jako działalność obejmującą wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, a w szczególności obejmującą czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych. W myśl art. 44 ust. 4 lit. c Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony, sporządzonego w (...)12.1991 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 11, poz. 38), działalność gospodarcza oznaczała w szczególności – na potrzeby tego układu – działalność o charakterze przemysłowym, działalność o charakterze handlowym, działalność rzemieślniczą i działalność w zakresie wolnych zawodów. W chwili obecnej art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 646) Prawo przedsiębiorców określa, iż działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Według orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle innych przepisów (m.in. art. 118 KC) działalność gospodarczą wyróżnia kilka swoistych właściwości: 1) profesjonalny charakter, 2) charakter zarobkowy oraz podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, 3) działanie we własnym imieniu, 4) ciągłość, powtarzalność działań oraz 5) uczestnictwo w obrocie gospodarczym [zob. w szczególności uchw. SN(7): z 18.6.1991 r., III CZP 40/91, OSN 1992, Nr 2, poz. 17, z glosą J. M., PS 1992, Nr 9, s. 80; z 6.12.1991 r., III CZP 117/91, OSN 1992, Nr 5, poz. 65 oraz z 14.3.1995 r., III CZP 6/95, OSNC 1995, Nr 5, poz. 72, z glosą M. L., (...) 1996, Nr 6, s. 31].

Ocena dopuszczalności działania danej organizacji pozarządowej w konkretnym postępowaniu należy zawsze do sądu orzekającego. W szczególności Sąd bada, czy zadanie statutowe organizacji nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej oraz czy spełnione są warunki określone w art. 61–63 KPC.

Sąd powinien z urzędu zbadać, czy wstąpienie do postępowania zgłasza organizacja uprawniona do brania udziału w postępowaniu w danym rodzaju spraw. Skutkiem takiej czynności będzie bowiem utrata przez organizację pozarządową legitymacji do udziału w procesie. Zgodnie z utrwaloną w polskim prawie wykładnią tego pojęcia, legitymacja procesowa to wynikająca z prawa materialnego kwalifikacja danego podmiotu do występowania w konkretnym procesie w charakterze strony. Brak legitymacji procesowej prowadzi do oddalenia powództwa, a więc merytorycznego rozstrzygnięcia sądu. Innymi słowy legitymacja procesowa jest to określone normami prawa materialnego uprawnienie konkretnego powoda do dochodzenia sądowej ochrony określonego roszczenia materialnoprawnego przeciwko konkretnemu pozwanemu. Sąd, stwierdziwszy brak legitymacji procesowej, zamyka rozprawę (art. 224 § 1 i art. 316 § 1) i wydaje wyrok oddalający powództwo. Brak przesłanki merytorycznej może być przy tym niekiedy w toku procesu uleczony, jednakże tylko w skutek czynności dyspozycyjnych powoda (np. zmiana powództwa - art. 191), czy też na drodze przekształceń podmiotowych (art. 194-198).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy w toku postępowania apelacyjnego zapadł wyrok karny stwierdzający fakt popełnienia przestępstwa przez Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...), w związku z ustalonym w toku procesu faktem rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej przez to stowarzyszenie.

Tym samym orzeczenie co do istoty sporu w przedmiotowej sprawie wymagało zbadania kwestii posiadania przez Stowarzyszenie (...) w P. legitymacji procesowej w celu wytoczenia powództwa to jest generalnie dopuszczalności jego działania w procesie.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, iż w myśl art. 11 kpc. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Jednakże osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną.

Tym samym sąd cywilny jest związany ustaleniami wyroków karnych skazujących. Zgodnie z art. 11 KPC zakres związania prawomocnych wyroków skazujących dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (wyr. SN z 2.2. (...), II CSK 330/11, L.) - a więc okoliczności składających się na jego stan faktyczny, czyli: osoby sprawcy, przedmiotu przestępstwa oraz czynu przypisanego oskarżonemu - które znajdują się w sentencji wyroku. Dokładne określenie w sentencji wyroku przypisanego oskarżonemu czynu obejmuje wszystkie okoliczności zarówno o charakterze ogólnym (dotyczące przestępstwa w ogóle), jak i szczególne (charakterystyczne dla danego rodzaju przestępstw). A zatem obejmuje: sprawcę przestępstwa, czas i miejsce popełnienia przez niego czynu, opis czynu zawierający wszystkie istotne elementy charakterystyczne dla danego przestępstwa, sposób popełnienia przestępstwa, przedmiot przestępstwa, stwierdzenie winy sprawcy, w tym jego poczynałości, bezprawności czynu oraz w przypadku przestępstw materialnych – skutek i związek przyczynowy (K. Piasecki, Wpływ postępowania i wyroku karnego na postępowanie i wyrok cywilny, Warszawa 1970, s. 119; I. Gromska-Szuster, [w:] Dolecki, Wiśniewski, Komentarz KPC, t. 1, 2011, s. 84; wyr. SN z 18.7.1972 r., I PR 343/71, Legalis; z 10.2.2010 r., V CSK 267/09, Legalis; z 17.6.2005 r., III CK 642/04, Legalis). Związanie dotyczy więc ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczynałości sprawcy itp.

Oznacza to, że sąd - rozpoznając sprawę cywilną - musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym (wyrok SN z dnia 14 kwietnia 1977 r., IV PR 63/77, LEX nr 7928). Co do faktów, w stosunku do których zachodzi moc wiążąca wyrażona w art. 11 KPC nie ma zastosowania zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 KPC), ponieważ sąd cywilny dokonuje tylko subsumcji pod odpowiedni przepis prawa cywilnego wiążących ustaleń wynikających z wyroku karnego (por. wyr. SN z 16.12.1961 r., II CR 1229/60, OSNC 1962, Nr 3, poz. 118). Głównym celem normy art. 11 KPC jest uniknięcie konieczności prowadzenia postępowania dowodowego w dwóch odrębnych postępowaniach sądowych w celu ustalenia tych samych faktów, a w konsekwencji możliwości wydania sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach karnych i cywilnych na podstawie tych samych faktów (jedność jurysdykcji karnej i cywilnej). Istota mocy wiążącej wyroków karnych wyrażona w art. 11 KPC oznacza więc, że sąd rozpoznający sprawę cywilną musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym (wyr. SN z 14.4.1977 r., IV PR 63/77, L.). Okoliczności te nie mogą być zatem przedmiotem postępowania dowodowego, jak również

ustalenia co do popełnienia przestępstwa wyłączają możliwość dowodzenia okoliczności sprzecznych z tymi, które ustalił sąd karny.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy w prawomocnym wyroku karnym skazującym z dnia 14 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu III Wydział Karny stwierdził iż M. W. jako Prezes Zarządu Stowarzyszenia (...) popełniła przestępstwa w nim wskazane, nie prowadząc i dopuszczając do nieprowadzenia od stycznia 2010 roku do dnia 21 grudnia 2016 roku ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Tym samym w przedmiotowej sprawie ustalenie co do faktycznego prowadzenia działalności przez Stowarzyszenie Towarzystwo od stycznia 2010 r. L. wiąże Sąd orzekający i skutkuje uznaniem iż organizacja ta nie jest uprawniona do brania udziału w przedmiotowym postępowaniu. Wobec faktu prowadzenia w sposób stały i systematyczny działalności gospodarczej organizacja Stowarzyszenie Towarzystwo (...) nie spełnia bowiem przesłanek o których mowa w art. 462 kpc w zw. z art. art. 8 i art. 61 kpc. Brak legitymacji procesowej czynnej do występowania w procesie skutkować musi zaś oddaleniem apelacji. Sąd drugiej instancji nie jest bowiem uprawniony do merytorycznego rozpoznania podniesionych zarzutów apelacji w sytuacji gdy organizacja je podnosząca z uwagi na prowadzenie działalności gospodarczej w ogóle nie jest uprawniona do występowania z roszczeniem po stronie powodowej w imieniu pracownika.

W ocenie Sądu Okręgowego w żadnym razie nie można uznać również, iż skutki braku możliwości udziału w procesie Stowarzyszenia (...), mogą zostać zniesione także z urzędu poprzez odpowiednie przekształcenia podmiotowe na podstawie art. 196 § 1 KPC. Z uwagi na zasadę niezmienności stron postępowania w stosunku do stanu jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej instancji, brak jest bowiem jakichkolwiek podstaw do przekształceń podmiotowych w postępowaniu apelacyjnym, z uwagi na bezwzględnie wyłączenie przez art. 391 § 1 KPC możliwości stosowania przed sądem drugiej instancji art. 194-196 i 198 KPC. (por odpowiednio Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2001 r. I PKN 342/00 OSNP 2003/1/15). Ponadto podnieść należy, iż pracownik na rzecz którego wytoczono powództwo nie zdecydował się na samodzielne jego poparcie choć niewątpliwie przez lata miał taką możliwość. Z tych wszystkich względów wniesiona apelacja nie mogła prowadzić do spodziewanych przez stronę skutków procesowych.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy w Łodzi zgodnie z treścią art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony powodowej jako bezzasadną.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 kpc uznając, iż w sprawie zachodzi przypadek szczególnie uzasadniony o którym mowa w powołanym przepisie. Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż zdolność stowarzyszenia (...) do występowania w procesie przez lata nie była kwestionowana. Ostatecznie strona powodowa działała też w interesie pracownika wysuwając w jego imieniu roszczenia oparte na przepisach prawa które nie były jednolicie interpretowane. Strona skarżąca nie zachowywała się w procesie nielojalnie. Apelacja została oddalona z uwagi na brak spełnienia po stronie powodowej kryteriów formalnych decydujących o jej zdolności do wytoczenia powództwa. Dlatego obciążenie jej kosztami postępowania apelacyjnego w tym konkretnym przypadku wydaje się być zbyt daleko idące.

J.L.